

רש"י

מסורת הש"ס

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כב.

עין משפט
נר מצוה

א ב טו ט"ז י"ד סי'
רמב"ם סעי' י'
ה ג מ"י פ"ג מהל'
נדרים הל' כה סמג'
לפון רמב"ם טו ט"ז ע"ש
סימן ר"ק סעי' ג'
ה ד מ"י ע"ש טו ט"ז ע"ש
שם סי' רמב"ם סעי' י'
י טו ט"ז ע"ש ע"ש סימן רג'
סעי' א':

פירוש הרא"ש

מילי דקדוקי. אלמנא
שאלה אמה נה נדרים
מפוערים שאלו להנחה
ולעזרה: דפתחין פנקס
וממשמשין בעובד. מן
השמים פתחין פנקס
משמין ומתקדקין בהם
בשילוב שהוא משיע לנדר
א"י שהוא מחויב את עצמו
לדקדק ונצטו שיוכל לקיים
את מצוה ולא יכשל בו ענין
ענין תפלה ולכן מתקדקין
במעשים: ולא פתחין
בהרה. דלפניו אם אינו
מתקדק אמר שהוא
מתקדק דלא ח"ק לומר
שאינו מתקדק אע"פ
שפתחין בזה: כל הבוטא.
כמו נצטו בשמים: אלא
שלשון חכמים מרפא.
שמתקדקין לו הנדר: הנודר
באלו בנה במה. נשעת
אסור הנצטו: והמקדקו.
הוא נגמר בעצמו: ברישא
פתחין. ליתבא עבירה כולי
האי כל זמן שלא הקריב
ובי תחדל לנדר. אע"פ
דהאי מדלה כתיב בלזני
נודר מ"מ כיון דכתיב גבי
נדר מדלה לפלוג ג"ש וע"כ
הא דנקרא רשע נודר
א"י: כל מיני גיהנם
שולשין בו. קשה לגופו
כאלו היה נדון בכל מיני
פורענות וגינות א"י
מתוך כעסו בל לדי עבירה
ושלשית עליו גיהנם:
שם נשכח הענינים: שהוא
מחזיק בחלו ומנפח תמיד
לחסיפוסות: תרי בני
החיות: והוא ח"ו: ופרע
ליה בית השחיטה.
מחמת מורא החוק דיו
וגם כדי שיהיה לנזק: את
נפשו הצלית. שאלמנא
אמתת כן היה הורגן
כעצמו: קא תמה ר'
יוחנן. הילך חתמי דבא"י
היה לו לב רגו לשמות
נדר:

דפתחין פנקס וממשמשין בעובד. שמתוך שהוא נודר נראה
שהוא מחזיק עצמו כחסידי שלא יכשל בנדרו ומתוך כך מן
השמים פותחים פנקס וזכותיו וממשמשין במעשים: **אמר רבי אבהו**
מאי קרא. כלומר דהכי הוא כדלמך ליה רבי ינאי: **ואחר נדרים**
לנדר. אחר שנדר אלס מתקדקין מעשים:

ולא פתחין בנדרין אחרנייתא דאמר
רבה בר רב הונא. אין פותחין בזאת
האחרת שאמר רבה בר רב הונא לפי
שמתוך שאומר לו שחטא כל כך שאלו
לדקדק נכבד יש לחוש שאומר שמתקדק
אע"פ שאין מתקדק: **הנודר כאלו**
בנה במה. נשעת אסור הנצטו.
ונראה בעיני דלהכי מדמינן ליה לבונה
במה משום דסליק אדעתיה נודר
דמלוה קא עבד דרמנא אסריה
במילי דאסורא ואיהו נמי אסר
אנפשיה וקאמר דטעי דלדבריה לבונה
במה דמי דנדי דרמנא אסריה
לאקדוקי קרבנות פנים אסריה דלא
לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחזן
ה"נ נדי דרמנא אסר עליה דברים
האסורים כי מוסיף איהו אמאי דאסר
רמנא פשע כענין שאמר זירושלמי
בפרק פותחים' לא דייך בנה שאסריה
מורה אלא שאתה אסר עליך דברים
אחרים ושייך ביה נמי האי לישנא
משום נודר מתמים בקרבן וכיון שאין
קרבנו רצו נמלא כבונה במה ומקריב
בחזן: **והמקיימו.** כלומר שאינו
נשאל עליו כאלו הקריב על אותה
במה קרבן ומייב משום שחטין חזן:
ברישא פתחין. ברישא דבריימתא
דרבי נתן דהנודר כאלו בנה במה
פתחין שלפי שאין העבירה גדולה כל
כך אם אינו מתקדק בלבו לא יתבייש
מלומר האמת: **בסיפא.** של אותה
בריימתא דהיינו המקיימו כאלו הקריב
עליה קרבן: **רבה אמר לא פתחין.**
דליכא למיחש שמא מתוך חומר
העבירה אע"פ שאינו מתקדק מתוך
שהוא מתבייש ישקר לומר שהוא
מתקדק: **ויליף חלה חלה.** דהכא
ה"ק וכי תחדל לנדר לא יהיה כך חטא
הא אם לא תחדל יהיה כך חטא:
בנדר רשעים. נדר נזיר **נדר**
בנדר. אלמא נודר רשע מקרי:
כל אדם הכועס כל מיני גיהנם שולטים
בו. לפי שהכעס מביאו לכפור בעיקר
כדלמרינן בפרק רבי אליעזר דלורג
(שם קה): דמשכר כליו בחמתו יהיה
בעיניו כעובד עובד כוכבים: **ופרע**
ליה בית השחיטה. שימות מהר:

נפש חללה. שאלמנא כן היה הורגן: **קא תמה**
רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגו צבצל כסיב. והילך גבר כעסו של אותו כן
מחוח כל כך להרג את חבירו: **הואל שעתא לא עברין ירנא.** ועבר הירדן * לא נתקדם להכחש העומר ולמקלח
קדושות: * **בגובה אפו.** בתגבורת כעסו: **אין אלהים כל מומסיו.** ששכינה אינה חשונה כנגדו: **שנאמר כי נעם**
בסיפא ינות. אלמא דכועס הוא כסיל: **וכסיל יפרש אולם.** אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר**
יהושע. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידם ואלמנא (לא) חטאו לא הורגו למוכחה:
מפני שערכה של ארץ ישראל היא. שנספר יהושע מפורשות עיירות שצחק ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין
ספר יהושע: **שנאמר כי ברוב חכמה רב נעם.** ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעסו ישראל להקדוש ברוך הוא:

אמר

והמקיימו. ולא נשאל עליו לחסד להחיותו. כאלו חסד ומיטתו. כדי שלא יחא רגיל
בכך (במחמתו). בנדרים כשרים לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנוהרים וכל שכן לאין נשעין (נעיל ט). בנדרים רשעים. כגון שהיה כח מונח לפניו ואמר בנדרים רשעים. משמע דלזמן כח יחא עליו כנדרים רשעים.
וכיון דלמך הכי נדר נזיר ובקרבן ובשבעה. ואם אכלו מחייב מירות ובקרבן ובשבעה. והאי כי אמר בנדרים רשעים היה כמאל דלמך הריני נזיר
אל אולם הימנו והרי עלי בקרבן ובשבעה שאינו אולם (שם).

אילו לא חמאת בזה אימה. אילו לא שאלתה בזה אימה: **מילין דעובדיה.**
דברים שיפין להניחן כלומר דבר זימה: **בנדי לא אדרס.** בזה לא
היתה מדירתה ומלעזין עליה מי היית מדירה. הכא ליכא למשמע אי
פומחין אי לא: **שמקדקין מעשיך.** צד"ד של מעלה צבצל שנדרת:

מאי קראה. שמפני נדרים חוקרין
מעשים של אדם: **ואחר נדרים לנדר.**
שחם נודר מתקדקין מעשים: **ולא**
פתחין. לשום אדם צבא אחר
נדרים לנדר משום דהוי איום גדול
שאפי' אין דעתו להפך יאמר עכשיו
שרגו להפך ולא צהני תרתי
לן: **כאלו בנה במה.** לעבודת כוכבים:
נרישא פתחין. בתחילת דבריו של
ר' נתן דלמך כאלו בנה במה פתחין
ליה דלא הוי עונשו יסירה כל אימת
דלא עבד עלה קרבן וליכא איום כל
כך אצל בסיפא כאלו מקטיר עליה
מתחייב מיתה היינו איום יסירה:
בסיפא. דברי הכל לא פתחין: כי
תחדל לנדר לא יהיה כך חטא. מכלל
דאי נדר ועבד ליה איכא חטא:
בנדר רשעים. אע"פ שנודרים ומקיימין
אקדוקי רשעים: **לב רגו.** היינו כעס
צבצל לב רגו יהיה כליון עינים:
במסיקא. כשעלה לא"י: **איטלו.**
עשו לו ילייה: **בני חוואי.** יהודים
היו: **אל אין ופרע לו בית שחיטה.**
ונתירא לומר לו שלא עשה יפה שמה
יהרגו: **כי אפא.** עולא לקמיה דרבי
יוחנן: **אמר דלמא אחזיקי ידי עוברי**
עבירה. שאמרתיו לו זיל ופרע בית
שחיטה: **אל יפה עשים.** שכן אמרת
ר' יוחנן. דלא דהוי ליה להחיל
בר חוואי כעס כל כך שהרג
בנצטו הואיל דהוא צחק לא:

שנאמר * כל פעל ה' למענהו וגם
רשע רשע ליום רעה ולא עוד אלא
שהתחתוניות שולטות בו שנאמר * ונתן ה' לך
שם לב רגו וכליון עינים
ודאבון נפש איזהו דבר שמכילה את העינים ומדאיב את הגוף
הוא
אומר אלו התחתוניות עולא במסיקא לארעא דישאלא איתלו ליה
תרין בני חוואי בהדיה קם חד שחמיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות
עברי אמר ליה אין * ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל
דלמא חם ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל * נפשך הצלת קא תמה רבי
יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגו בבבל כתיב א"ל * ההוא שעתא
לא

נפש חללה. שאלמנא כן היה הורגן: **קא תמה**
רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגו צבצל כסיב. והילך גבר כעסו של אותו כן
מחוח כל כך להרג את חבירו: **הואל שעתא לא עברין ירנא.** ועבר הירדן * לא נתקדם להכחש העומר ולמקלח
קדושות: * **בגובה אפו.** בתגבורת כעסו: **אין אלהים כל מומסיו.** ששכינה אינה חשונה כנגדו: **שנאמר כי נעם**
בסיפא ינות. אלמא דכועס הוא כסיל: **וכסיל יפרש אולם.** אלמא מוסיף טפשות: **לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר**
יהושע. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שצידם ואלמנא (לא) חטאו לא הורגו למוכחה:
מפני שערכה של ארץ ישראל היא. שנספר יהושע מפורשות עיירות שצחק ישראל והנחלות אשר נחלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו לריבין
ספר יהושע: **שנאמר כי ברוב חכמה רב נעם.** ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעסו ישראל להקדוש ברוך הוא:

אמר

והמקיימו. ולא נשאל עליו לחסד להחיותו. כאלו חסד ומיטתו. כדי שלא יחא רגיל
בכך (במחמתו). בנדרים כשרים לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנוהרים וכל שכן לאין נשעין (נעיל ט). בנדרים רשעים. כגון שהיה כח מונח לפניו ואמר בנדרים רשעים. משמע דלזמן כח יחא עליו כנדרים רשעים.
וכיון דלמך הכי נדר נזיר ובקרבן ובשבעה. ואם אכלו מחייב מירות ובקרבן ובשבעה. והאי כי אמר בנדרים רשעים היה כמאל דלמך הריני נזיר
אל אולם הימנו והרי עלי בקרבן ובשבעה שאינו אולם (שם).

א) נ"א רבא, ב) יצמח קט: גיטין
סד: א) יצמח קט: גיטין
מו: לקמן נט. ע"ש ר"י ס'
ע"ש, ד) לקמן טו: ע"ש
השען, ט) נצמח נהי ר'
אפא, ו) לעיל ט"ז, ז) נצמח
הג"ר ר' יוסק, ח) נלקמן
מ, ט) נ"א לך פרע,
י) נ"א ר"י, ט) נמאן
שיך לע"ה.

תורה אור השלם

1. מוקש אדם ילע קדש
ואחר נדרים לבקר:
משלי כ כה
2. יש בוטה במדקרות
חרב ולשון חכמים
מרפא: משלי יב יח
3. ובי תחדל לנדר לא
יזקה בך חטא:
דברים כג כג
4. שם רשעים יחדלו רגו
וקש יחדו יצמח כח:
איוב ג י
5. והסר כעס מלפך
והעבר רעה מבשרך כי
תחלוד ותשחרר
הקל: קהלת יא י
6. כל פעל ה' למענהו
וגם רשע יחדל רעה:
משלי טז
7. ובגדים יחדל
תרגיע ולא יזקה מנח
לכך רגלך ונתן לך שם
לב רגו וכליון עינים
ודאבון נפש:
דברים כח סה

הגהות הב"ח

א) נ"א ולא פתחין נמי
בהא דשטמל דלמך
שטמל כל הנודר אע"פ
שקיימו: ב) שם א"ל
עולא שהוא שעתא:

גליון הש"ס

גמ' א"ל נפשך הצלת
קטורע דף מא ע"כ מדי
כל המחמץ: בחר"ן ד"ה
החוא שעתא. לא נתקדש
ובי: ע"י סטריק דף ק'
ע"כ ש"י ד"ה על סמס
וממחמת דף פנ ע"כ רש"י
ד"ה להחיות:

מוסף רש"י

כל הבוטא. הנודר נדר,
ראוי לדקדוק בחרב.
למלא לא מקיים ליה,
והיית פתח, דקאמר ליה
אלו היית יודע שאסור
לנדר ומייב מיתה אתה
עלוי, כלום היית נזיר,
ואמר ליה הילך לא, אלא
לשון חכמים מרפא.
שמתין לו נדרו (שד"ן)
הנודר כאילו
בנה במה. נשעת אסור
הכמות (יבמות קס: גיטין
סו: דמטא הוא דלמך
דברים כג) וכי תחדל
לנדר וגו' הא לא תחדל
יהיה כך חטא (יבמות שם).